



երևում է, որ պատկերազարդ թերթի (731), իսկ ամենօրեայ թերթերից ամենից շատ ստացւում է «Նով»։ Վրեմ.» 275 հատ։

Երկրագործութեան և պետական կառավարման միջնադարի ժամանակը որոշել է Պետերբուրգում հիմնել ձկնորս բազմացնելու մի ընդարձակ գործարան։ Այդպիսի փոքր գործարաններ բացուելու են նաև միջանի քաղաքներում մեծ զետեղի ապահովել, ինչպէս օրինակ Լուգայի, Կամայի, Քոնի, Ուրալի և Վոլգայի վրայ։

ՎՐԻՊԵՐ. «2-րդ մարտիկ երգ չունի» յօդուածի մէջ մի սխալ է սպրտել. յօդուածի վերջից հինգերորդ տողը, որ տպւում է «մարդիկ երգ են ունեցել», պէտք է լինի «չար մարդիկ երգ են ունեցել»։

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ԱՆՈՒՆԱՐԻ 25-ին Յովհաննէսեանցիները ասորի մի երեկոյ թկայացաւ, որի մուտքը մօտ 400 բուրջ է հասնում և յատկացրուած է տաճարային զարկաններին։ Բացի սրանից քաղաքագլուխը ստորագրութեամբ նշանակել է աստուծոյ և աստուծոյ ստորագրութեամբ հասել է 700 բուրջով, յոյս կայ որ 1000-ի էլ հասնի։

ՂՈՒՆԱՐԻ 14-ին այստեղ Ղազանիցոց եկեղեցում բարձր. Գարեգին հայր սուրբը մարտիկը կատարեց Վեհ. Հայրապետի կենաց համար. Ներկայ էին դպրոցի ուսուցիչները և աշակերտները, նաև բաւական ժողովուրդ։ Հայր սուրբը, վերջում ծանօնի չըլլալով շատ սրտաշարժ կերպով կարգացաւ. էջմիածնի գեղեցիկ արթնքը նրա երկու կողմով շրջած էին քաղաքի բոլոր քահանաները, իսկ աջ կողմին կանգնած էր արծ. Մեքսիկ վարդապետը։ Ուսուցիչներին մի մասը չորած էր, միւս մասը աչ. Աշակերտներին էլ ունեցին չորքի, բայց մէկ էլ վերկացան մի վերակացուի կարգադրութեամբ։ Մարտիկը լաւ ազդեց ժողովրդի վրայ։ —Այդ օրը դպրոցում հանդէս կար, բայց ծագովորին չէր յայտնուած։ Մենք էլ հագի իմացանք և ներկայ էինք։ Պ. Մ. Պապեանի զեկավարութեամբ աշակերտները կարգադրեցին Վեհափառ Հայրիկի գրուածներին գեղեցիկ յօդուածներ. երգեցին խումբը երգեց մի քանի երգեր արծ. Մեքսիկ վարդապետի հրամանով. Հանդիսին առանձին շուրս տուաւ պ. Ս. Տէր-Միքիլեանը, որ բեմ թարգմանաւոր բացառեց Վեհափառ Հայրապետի նշանակութիւնը մեզ համար։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԽԵՂՈՒՆԻ ԿՂՈՆՈՒՆ \*

Փշտայ. . .  
Փշտ. պօղոթ դառնայ փիւս մարդըս։  
Ժող. անեծս։

Ի.

Մի առաւօտ նախքին ու հօտը հանելը քնելու ժամանակ զիւրի ներքի թաղում մի ոտաբորիկ, շորքանման երեսխայ իրենց խրճիթի դռան առաջ վայրը ընկած այնպէս աղէկաբար ողորմ էր, որ մարդու սիրտը տեղահան էր լինում. թէ ինչ էր նրա ցարը, ոչ որ չէր հետաքրքրում. ամեն մարդ իւր ցարին էր գնում։ Այդ միջոցին երկու հոգի մեծ ճանապարհին իրար պատահեցին. նրանցից մինը ողորդ երեսխայի հայր Խէչոյ ապին էր, որ գալիս էր խիստ արագաբայլ ու նեղզրտած։

—Այ անտէր լի սրա պէս ժլմանակը,

1) Պղտու առում են մի փոքրիկ կաշուի, որից արեւի հիւսկու համար կուլ (փոկ) են քաշում։

ՂՈՒՆԱՐԻ.—Հաստ անդամ է գրուել մեր վանական կալուածների մասին, որ շնորհիւ անհոգ կառավարիչների, վանահայրերի փշանում են։ Բայց զուցէ ոչ մի վանքի կալուածներն և անտառները այնքան անհոգութեան չեն մատնուած, ինչպէս Ղարաբաղի վանքերն։ Արդէն մենք մի քանի անգամ առիթ ենք ունեցել գրելու «Նոր-Դար»-ի մէջ, որ Գանձասարի վանքի անտառները կապալով տրոււմ են մասնաւոր մարդկանց, որոնք անխնայ կտորոտում փշացնում են։

Բացի անտառներից ու կալուածներից, Գանձասարի վանքի մի հասոյթի աղբիւրն էլ ջրաղացարների հանքն է, որ ամբողջ Կովկասին, Պարսկաստանին ջրաղացարներ է մատակարարում։ Այդ հանքից էլ վանքը չի օգտոււմ, այլ մասնաւոր մարդիկ են զրանով առեւտուր անում։

Գանձասարի բեգերը վանքի անտառները կապալով վերցնում են, անխնայ կտորոտում և վանքը մնում է ամալացած և վերանորոգութեան կարօտ։

ԳՆԱՆԱՐԻ.—Անընդուն օրերս այստեղ խօսակցութեան նիւթ է դարձել ամուսնութեան միջանի դէպքեր։ Նորերումս մի մայր իւր հարստացած 22 տարեկան որդուն (հետք տանովի առաջի մարդուց), ամուսնացրեց իւր հարազատ տագեր (երկրորդ ամուսնու եղբայրը) որդու այրի կնոջ հետ. որանք մինչև ամուսնանալն ապրում էին և այժմ էլ ապրում են մի յարկի տակ։ Պարսկաստանի Թաւրիզ քաղաքից մի մարդու և Չամախու թեմից մի կնոջ, որոնք, ինչպէս յսեցինք շատ քաղաքներում պատկուելու մեծածնէն էին ստացել, պատկուելու դարձնալ մօտ որդուցին, մեր տի րաւ պա Գանձակում և 3-րդ, մօտ անցնանքում մի կնոջ օրի ամուսնին միջանի շտաբի է ինչ որ հեռացել է Գանձակից և որի վերադարձին զեռես սպասում էին, պատկուելին մի ուրիշ մարդու հետ։ Այդ երեք պատկուելներն էլ մեր արժանապատիւ տ է քաշել և իւր կատարել են առանց պատշաճաւոր իշխանութիւնից թոյլատրութիւն ստանալու, իսկ առաջին երկու պատկուելները կատարել են ծածկաբար։ Յուսով ենք, որ մեր հոգեւոր իշխանութիւնը ուշադրութիւն կը դարձնի և օրինադրանքներն իրենց արժանի պատիժը կը տա ի գեղութիւն և ի խրատ ուրիշներին։

Փետրուարի 1-ից քաժանորդ են գրոււմ «Նոր-Դար»-ին եւ վճարում 9 ռուբլի։

հենց խմբար ու լել, որ էլ հրեկեր հրեանութիւն չի մնացել, էլի. թո՛հ, —ասում էր նա։

—Հը՛. ինչ կայ Խէչոյ. էդ իմ ես տհէտարմ.—հարցրեց հանդիպողը։

—Ախր ո՞նց չանեմ. էրեկի լակոտիս հրմար զոռի մի ջուխտ տարիացու եմ ճարել, հըմէ կղացու չեմ ճարում, որ անեմ, հազցնեմ. մնացել ու հը՛ր դռան վերընկած,—պատասխանեց նա և շարունակեց ճանապարհը։

—Խէչո՛, —վերջինը կանչեց ետեւից.—

Ո՛, Միշտանց ծականի կուշտն էլ գնացել ես, թէ՛ ոչ, նա կաշի ունի, կրտայ։

—Եանի ունի,—հարցրեց Խէչոն։

—Հա՛, հա՛. եդ դառ, գնա ուղի. ութ օր սրանից առաջ ես էլ նրանից ուղեցի։

Խէչոն յուսադրուած ետ դարձաւ և փայտը դիմհար տալով բարձրացաւ դէպի Միշտանց տուն, որի սրահի առաջ կանգնած էր ծականը։

—Բարի օր քե՛, ծական ջան,—սրա-

հին մօտենալով ողորմեց Խէչոն։

—Ասում ես լարին. խէ՛ր լի, Խէչոյ։

—Արեւի մատաղ, խէ՛րը պէտք ու քեզանից ըլի, ոչաքեց չէլաւ։

Ժ Ա Ն Տ Ա Ն Տ

Պետերբուրգում ժանտախտի դէմ կը պայքարէ համար կազմուած յանձնաժողովը որոշել է հետեւեալ միջոցները ձեռք առնել. 1) մասնագէտ բժշկաներից կազմուած մի խումբ ուղարկել հնդկաստան ուսումնասիրելու ժանտախտը հենց իւր ծագման և աւելի տարածուած տեղը, 2) արգելիլ ռուսահայտակ մահ-մեղականները ուստագնացութիւնը դէպի Մեկկա և Քիւնեքի ուստագնացութեան վայրերը, նոյնպէս բրիտանիայ ուստագնացներին դէպի սուրբ երկրները. 3) միջոցներ ձեռնարկել այժմուանից երեւելի ժանտախտի դէմ գտած չիճուելի հարկուող պաշարը պատրաստելու, 4) ուղարկել ժանտախտ սպառնացող վտանգաւոր տեղերը յանձնաժողովի կողմից արտօնուած մարդիկ, որոնց կընկերակցեն ստորադրեալ բժշկանք, օպաներ և ծառայողներ օգնելու տեղական իշխանութիւններին, որպէս զի միահամուռ գործակցութեամբ դոքսը ղենն յանձնաժողովի որոշած միջոցները և 5) «Պարախտ. Վեստ»- հրատարակել առանց բացառութեան ժանտախտի ընթացքի մասին բոլոր հաստատագրութիւնները և յանձնաժողովի որոշումները իւր ու ձեռք առնած միջոցները։

Ի նկատի առնելով արտասահմանի նաւերի երթևեկութեան ճանապարհը, ժանտախտը Ռուսիային վտանգ է ըստպատուում ոչ միայն Պարսկաստանի կողմից, Գասպից ծովի նաւահանգիստներով, այլ նաև Սպիտակ ծովի նաւահանգիստներից, ուր գնում գալիս են առաւելապէս անգլիական նաւերը. իսկ Սպիտակ ծովի նաւահանգիստներից մինչև Պետերբուրգ ընդամենը 3—4 օրուայ ճանապարհ է։ Այս պատճառով էլ առաջարկութիւն է եղել կարանտին հիմնել Սպիտակ ծովի երկու յարմարաւոր վայրերում, Ստանդլա կղզու վրայ Արխանգելսկի, Գրեյս և Մեդլեն եկող նաւերի համար և մէկն էլ Ժիժլին կղզու վրայ Սինդայի ծոցը մտնող նաւերի համար։

«Temp»-ի Մարտիկի թղթակիցը հաղորդում է, որ Մարտիկ են եկել Ռոմբէլից և Գուրայից անգլիական երկու նաւ և կարանտինի են ենթարկուած։ Մարտիկի բժշկական խորհրդի շէրիք-տորի ասելով այս նաւերի վրայ ոչ մի հիւանդ չկայ և առողջապահական պայմաններն էլ գոհացուցիչ են։ Բայց և այնպէս շատ խիստ միջոցներ են ձեռք առել և նաւերի ամբողջ բոլոր ախտահանութեան են ենթարկելու Գարանա-

—Աստօծ ա խաբար, թէ՛ ումից կլինի, դու ասա տենանը,—պատասխանեց ծականը։

—Օ՛հ, ծական ջան, — խղճացած ասեց նա, — ծէգէն դէսն ա դրունէ դուռն ընկած ման եմ գալի, կտրւմ չեմ, թէ՛ մի կտոր կղացու ճարեմ. ում դուռը գնալու, հիւմ դանչալ արի, չհրացաւ, չոր քար դարձաւ, թէ՛ չընեմ ու չուռեմ, չըմի յուստեղս դու ես մնացել, ասեցին կաշի ունես. թէ՛ Աստօծ կըսիքս դու էլ չի դարգակ թողես ինձ. մեղք ա ըրիւք. ազարի կտորած խոզերի ետեւից եթիմի պէս պեպիկ օտո՞վ հիշեալ մազ ա տուել, որ աչքը լիւր պէծի պէս թուել ա չըք, հըք, հըպ մտիկ արմ. սրհարատար օտոն ըրիւք կոնիկ նման դաւնը վերընկած մնացել ա մղկտալիս,—ձեռք դէպի իւր խրճիթը մեկնելով, ասաց Խէչոն։

—Խէչո՛. ես Աստօծն շատ եմ օրբում, ամա էս անգամ պէտք ա փութ փութի դուք անեմ։ Միտդ ա՛, որ հէրու եկայ ցարտող ուղեցի տուրի ոչ. բա գեղեցի չիւր, որ մահտ էլ քու բանն ա ինձ պատահիլու. դէ հըմի՛ ո՞նց որ ես, նհինց էլ դու սուս ու փուս կողքդ քորիլով ետ դառ, գնա՛, որ խրատուիս,—

նը կըտեի երկու օրից ոչ աւելի, ամբողջ նաւը, բեռը և ճանապարհորդներին խիստ ախտահանութեան ենթարկելուց յետոյ, ազատ կըթողնեն և այդ նաւերը կըթափան Անգլիա։

Ռոմբէլում փոխարքան յայտնել է, որ Մեկկա գնացող ուստագնացների գլխաւոր կեդրոնը Մարբան է և պէտք է արգելիլ։ Մարբան ընտանիքները բողոքում են այդ վճռի դէմ։ Ասում են, որ Մարբանում Պունից եկած հնդկների մէջ ժանտախտի դէպքեր են պատահել, բայց այս լուրը պաշտօնապէս հերքում են և յայտնում, որ ինչպէս Մարբան, այնպէս և ամբողջ հարաւային հնդկաստանը ազատ է ժանտախտից։ Ռաջի փաշան կարծիք է յայտնում, որ ժանտախտը Ռոմբէլում ոչ միայն չի դադարել, այլ ընդհանրապէս օտարութեամբ է։

ՆՈՒՆԱՐԻ 10-Ի ՊԱՆԴԱԿՈՒՄԻՆԻՆԻ

Մեքսիկայի պ. խմբագիր. Խորհրդում եմ հետեւեալ նամակի տեղ տաք «Նոր-Դար»-ի մօտակալ համարներից մէկում։

Հանդգան. տեղեկից ինձ գրում ին, թէ մի քանի պարտներ, ներդաշնակութեամբ պատարագի իրազեկութեանը սիրահար լինելով, շտապել են խմբագրաւորութեան և երգում են եկեղեցիներից «Ներդաշնակութեամբ» պատարագը, այնպէս հաւատացնելով հասարակութեան, թէ իրենց երգածը իմ ներդաշնակութեան է և իրենք իմ աշակերտներն են եղել։ Նրանց երգեցողութիւնը, ինչպէս ինձ գրում են, և ինչպէս կարելի էր գուշակել, շատ անգոհացուցիչ է և ժողովրդի արդարացի տրտմանի տեղիք է տալիս։

Քանի որ ներդաշնակութեամբ երգեցողութիւնը մեր եկեղեցիներում նոր է սկսուել, ցանկալի է անշուշտ, որ այս դոքսին գլուխ կառնողները հմուտ լինին երաժշտութեան արուեստի մէջ և նրանց երգել առածը կանոնաւոր երաժշտութիւն լինի, որպէսզի ժողովուրդը հաւանի և համակրի այս նոր գործը և ոչ թէ, մօտ խմբի և վատ երգեցողութեան պատահելով առաջին անգամից զգուի և սխալ գաղափար կազմի ներդաշնակութեամբ երգեցողութեան մասին առհասարակ։ Բայց քանի որ, ինչպէս երևում է, մի քանի պարտներ չեն հատկացել այս բանը և իրենց անպատրաստ խմբերով և սխալ երգեցողութեամբ, փոխանակ օգուտ տալու վտանգում են այս գործին, ես ստիպուած եմ սրանով յայտարարելու, որ ներդաշնակութեամբ պատարագի օգուտը ծականի ու չուր գալով, ծածկուեց սրահի տակ։

—Ծական, ծական, է՛հ՛ ծական,—նեղաբանելով Խէչոն, ետեւից կանչեց, որ դարձեալ խիղիք, ապա ճիւղ հետեւեալ պատասխանն ստանալով, յոյսը կըտրեց։

—Այ, ինչ ա, ա սարսաղի տղայ. բանը մահտ ասիլով ընդամազի (հաստաւալի) պէս դանմիլ չլմը (չհաւանցար), առեմ եմ կղացու հը՛ր ցարտող կըչտին,—սրահի տակից լուսեցին այդ վերադարձը խօսքերն ևս։

—Ախ, Միշտանի թողը. դէռ դու ցարտի դասը (կը՛ծը) հանցիր, հըմ. կանց եղը տես, թէ կղացուի դասը ես ոնց եմ հանրմ քանից. Բա թէ ես քե չէնցի, չիւրմիցի, իսկի քու Սէփոյի տղն չեմ, էլի,—վրէժնորութեամբ մըթմըթաց Խէչոն և խիստ սեւաստած վերադարձաւ իւր խրճիթին, որ նրա խեղճ կրնը սուր ծիլին ձեռքին, որորդ երեսխայի աստիկի տակն անխնայ թրաշնակ, կտրտելով, խորը ճիւղուած արիւնստ փշերն ու սրհարները, ձիւս սմբակից մեկ քաշող պայտաբոծի պէս մէկ-մէկ դուրս էր քաշում։

Նախուած պատարագի երգեցողութիւնը որի տպագրուած օրինակները դեռ ծախու էլ հանուած չեն, ես ոչ ոքի չեմ տուել և չեմ թոյլատրել նրանով երգելու, և իմ աշակերտներից ոչ ոք ինձանից արտօնութիւն չի ստացել եռաձայն կամ քառաձայն խմբեր պատրաստելու։ Ուստի ես ամենին պատասխանատու չեմ այդ պարտների անյաջող երգեցողութեան համար, որոնք իմ կամ իմ ներդաշնակութեամբ պատարագի երգեցողութեան տեղեր ի չարն են գործ դրում։

Մ. Նիմալեան.

Թիֆլիս, 30 յուն.

ԹՂԹԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՌԱՆԱՐԻ, 27 յունուարի. — Ժանտախտը չընդապտում է մեզ, ժանտախտը վարը կամ միւս օրը այցելութեան պիտի գայ միւր և այլն. այս օրուայ խօսակցութիւնը Բալխանում Այստեղ մեծ երկիւղ են կրում ժանտախտից, որովհետեւ տեղիս բախանի ներքի չափազանց կեղտոտ կացութիւնը միակողման կրնապատի ժանտախտ տարածուելու և անթիւ դոհեր կրտայդ անկող հիւրին։

Ինչպէս յայտնի է ժանտախտից ազատ մնալու գլխաւոր միջոցը մարբութիւնն է, բայց գոթադղաբար պիտի ոտնոտուաներ, որ Բալխանին այդ կողմից ամենայնոքին տեղը պիտի բռնի։ Քանիցս գրուել է պատուական «Նոր-Դար»-ում տեղիս բանտերների մասին գրուել է որ նրանց օնենակները չափազանց կեղտոտ են, գրում է ու մի փոքր օնենակում (յառապէս ցիւր շուրջը բորբոսանած) տպւում են 10—20 և տեւի հոգի, դրուել է որ նրանք գործ են տաք. կերակուր ուտելուց ժամանակ սղութեան պատճառով, գրուել որ քաղանք չկայ կայն. աւելցնենք և այլ որ նրանք գիշեր ցիւրդ տեղադար ախտաւոր են նաւթի մէջ խոնաւ օդու և կըլտենք մի երկրորդ հնդկաստան ժանտախտի բռնւմ մէջ է մեղաւորը. գուց տեսն թէ բանտերը. բայց այդ սխալ է. բանտերները մարբութիւն չոր օնենակներ, բաղանիքներ. 20—30 հոգու համար մի խոհարար. քաղաքէք պարտաւորների ժամերը, որ նրանք ժամանակ ունենան յուսադուր ուտելու քնելու. և վարուեցէք նրան հետ ինչպէս մարդու և ոչ ստորակի հետ այն ժամանակ մարբութիւնը կը փայլ Բալխանու բանտերների մէջ, և ժանտախտից ապահով կարելի է համարել ի՞նչ էր բողոքովն, գոնէ մասնաւոր և պէտք է հոգայ ամբողջ Բալխանում։

II. Խէչոյին կղացու շտապող Միշտան քեռիք ծականը բեղտեղը մրկելով պէս շատ էր տպատալում, որ եղն ստալ ունեցող մի հարուստ աներ ճարի որպէսզի նեղն ընկած ժամանակ մէջը ամբաջին նրանով—եղը լծի վար ցանք անի, քոյից փայտ բերի և կա հացի պակասութեան ժամանակ ինչ մօտը թողնի ու ինքն օտար տեղ ախտաւորը գնայ. սակայն, այդ բան չաղողուց ծականին։ Ասած է, թէ «հոբուստը հարուստին սերից, քեռաթիւր աղջիկ չտուեցաւ. ծականը ճարածն աշխատածը օտին-տոտին անելով, իրեն կոկած ու սրա նրա դռանը դօփելուց յետոյ, քիթը մեխին դիպածի պէ վերջապէս չիւրականացող մարդիկ և դարձաւ և վճուեց էլի քեռաթիւր աղջիկ առնի, բայց եղը չուռէր. նա դիւրամանի կնոջուտուրիկ տրեխները հանել քոյամանիքը հագաւ և երկու տարի հասնալով զիւրից, կաշուից դուրս կաւ, չոր ու ցամաք հաց ուտելով միայն, կարողացաւ միջանի թուման փետ ձգել, որով գնեց մի լուծ եղը գնեց ու առաջն արած, ուրախութեամբ բերեց իւր տուն. հոգեւր վարեց, ցանկ



գործեց. Ոստիկանները յարձակուեցին ազնկորար ամբոխի վրայ և շատերին ձերբակալեցին. մի քանի հոգի վիրավորուած են: Վէս գիշերին շուկային կից գտնուող փողոցներում նորից անկարգութիւններ սկսուեցին, որի ժամանակ ոստիկաններից և քնակիչներից մի քանիսը ծանրապէս վիրավորուած են: Փողոցներից մէկում ամբոխը վայր ձգեց գողի յայտներեքը, լուսամուտներից ետացրած ցուր էր թափում և շիշեր ու քարեր էր նետում ոստիկանների վրայ: Ոստիկանները յետ նահանջեցին, վերադարձան իրենց օգնական ունենալով որիչ ոստիկաններ և կարգը վերականգնեցին:

Կ. ՊՈԼԻՍ—Մայր տաճարի և Ղալաթայի եկեղեցում (յուսաց) ցոյցեր եղան յունաց պատրիարքի դէմ:

ԲԵՐԼԻՆ.—Ազգային լրագիրն առում է. «Անգլիական քաղաքականութեան աւանդականութիւնն է—իւր սեպական նեղ դրութիւնից ելք որոնել մայր ցամաքի վրայ խռովութիւններ պահանջողներ յարեցանելով: Վերջին ժամանակը նորայնիս ձգտումներ են նկատուում այն դրութեան նկատմամբ, որի մէջ գտնուում են անգլիացիներին եզրագոտում: Այն բանից յետոյ, երբ հայոց խնդիրը ցնդի մէջ խրուեց ըստ երևոյթի նորից բռնկում է Գրեյի խնդիրը: Պարիզի կարիքների ձգտումները, որոնք ուղղուած են ռուս ֆրանսիական դրօշակի տակ յունական բնութագրական կայսրութեան վերականգնելուն, շահաւէտ տապալել են ներկայացնում անգլիական քաղաքականութեան համար, քայքայ խիստ վտանգաւոր են Եւրոպայի քաղ. համար: Այնուհետև յիշեալ լրագիրը խօսում է պատգ. ժողովում Բրոքքիլի արտասանած ճառի մասին որը (Բրոքքիլը), Հիւս-Քիչի Ֆրանսիայի վրայ գործած յարձակումներից յետոյ, թոյլ է տուել բացարձակապէս խօսելու գերմանական զօրքի մէջ իբր թէ տիրող ստրկութեան մասին, Յիշեալ լրագիրը մատնանիչ է լինում նոյնպէս «Times»-ի մի առաջնորդող յօդուածի վրայ, որի միտքն այն է, թէ Յունաստանին պէտք է գործողութեան կատարելաւ տարադրութիւն տայ: Սրանից այն է ըզլում, որ, շնորհիւ Ֆրանսիայի հիլինանքութեան, մայր ցամաքի վրայ միջնադէպեր յարուցանելու համար Անգլիայի ունեցած յոյսերն անհիմն չեն հանդիսանում:

## ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՈՒՐԱՆԻ ԶԲԱՆԴԱՐԱՆԸ ԶԱՅԻՑ ԶԵՏՈՑ  
Սուլթան Աբդուլ Համիդը ամեն օր, ճաշից յետոյ, իւր հոգեւոր ցնցելու համար ներկայ է լինում պալատական տարօրինակ ներկայացումներով: Սուլթանը ունի իւր սեփական պալատական խումբը, որին դիվաններում է մի նեպաղի-տանցի Ստրաւոյի անունով: Այդ խումբը խիստ տաճարապետական է և խմբի անդամներն են յիշեալ դիվանաւորի կիներ, աղջիկները և տղաները: Կողմնակի մարդ չկայ այդ խմբում: Ներկայացումները տրուում են ճշգրտ-Քէօզլում, որտեղ մի առանձին դահլիճ է յատկացրուած այդ ներկայացումների համար: Որոշակաւ ունեւորուած չունի Ստրաւոյի ընտանիքը, այլ, մեծ մասամբ, նա կատարում է այնպիսի յանկարծախօսութիւններ, որոնց նիւթը տալիս է ինքը սուլթանը: Սովորաբար այսպէս է լինում. ճաշի ժամանակ սուլթանի մտքով մի որեւէ ուրախ դէպք է անցնում, որը և հաղորդում է Ստրաւոյին, այն պայմանով որ վերջինս յարմարեցնէ ընկնի: Զարպիկ զեկաւորը իսկույն մի քան է յօրինում և ճաշը վերջանալուց յետոյ արդէն խումբը պատրաստ է լինում սուլթանի պատուէր տուած նիւթը բնւ մանկու: Գաղափար ունենալու համար, թէ ինչ տեսակ պիւններ են թխում պալատական ներկայացումների համար, բաւական է եթէ յիշենք սուլթանին հիւսնող ու վշտերը վարատող պիւններից մի-երկուսի բովանդակութիւնը:

Նրանցից մինը կոչուում է «Գալատական պահապանների կառավարիչ», որի բովանդակութիւնը հետեւեալն է.

Պահապանների կառավարիչը հսկելու ժամանակ պատահմամբ ընտւում է այս հանգամանքից օգտուելով գողերը համաձայն մտնում են պալատ: Դաս է բացուած կառավարչի դէմ և որչափ է մահուան դատապարտել: Սուլթանը խցում է լսելով այդ դատաւճիռը և մահուան դատապարտութիւնը: Դա՛ս հանում լսեղծ կառավարչի գլխով շատ տարօրինակ արկածներ են անցնում: Վերջիվերջոյ սուլթանը զթաշարժում է և խիստ յանդիմանելով կառավարչի արարքը, աղաւտում է բանտից և շնորհ հուծ նրան նստիկին պաշտօնը: Երեկի բան է, այ՛:

Մեծ հռչակ է վայելում նաև մի ուրիշ ողբիլ, որ կոչուում է «Սիրահարուած խոհարար»: Ահա և սրա բովանդակութիւնը:

Պալատական խոհարարը խելագարութեան աստիճանի սիրահարուած է մեծ վեղերի աղջկայ վրայ: Մի օր անսպասելի կերպով պատուէր է ստանում պատրաստելու հանդիսաւոր ճաշ 56 բարձրաստիճան հիւրերի համար: Խոհարարը շփոթում է, նա ցնորքներով գրաւուած չլիւում է, որան-նրան է ընթում, ամաններն է շրջում, տիւէ-ներն է կտտաւում և հետեւեալն այն է լինում, որ սուլթանն որոշակաւ ժամին իւր հիւրերով չըջապատուած սեղանաւում է մտնում, բայց մեծ վեղերի աղջկայ սիրով ցնորքուած խոհարարը դուռ պատրաստած չի լինում ճաշը: Խոհարարի այդ արարմանը համար դատ է բացուած. խոհարարը խոտովանում է իւր մեղքը և յուսահատութիւնից ուղում է Վոսփորի ալիքների զոհ դնում: Մեծ վեղերի աղջկին իմանալով իւր սիրահարի անկ գրութիւնը ուշաթափում է: Այնուհետև պիւնի կապը փոխում է. սուլթանն Արդուլ Համիդն անձամբ գնում է կամուրջների տակ ու սօղային ջրից սիֆոնով սրտում է ուշադնաց գեղեցկուհուն: Ինդիգիտին, ի հարկէ, իսկայն ուշքի է գալիս: Սիրահարուած խոհարարը ներողութիւն է խնդրում և ամեն բան վերջանում է: Ահա թէ ինչպէս է սուլթանը ցրում իւր հոգեւորը:

Խմբագիր հրատարակիչ

ՍՊԱՆՏԱՐ ՍՊԱՆՏԱՐԱՆ

## Տ Ե Ղ Ե Վ Ա Տ Ո Ւ

Ներկայիս Երկաթուղի

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան Ժ. 9-ին 30 ր. և Բաթում հասնում է երեկոյեան Ժ. 9-ին 45 ր.

Պատային գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում ցերեկուայ Ժ. 1-ին 10 ր. և հասնում է Բաթում առաւօտեան 7 Ժ. 40 ր.:

Պատային գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում երեկոյեան Ժ. 6-ին 50 ր. և Բաթում հասնում է առաւօտեան Ժ. 8-ին 15 ր.:

Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս առաւօտեան Ժ. 9-ին 40 ր. և Թիֆլիս հասնում է երեկոյեան Ժ. 9-ին 55 ր.:

Պատային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գնում գիշերուայ Ժ. 11-ին 20 ր. Թիֆլիս է հասնում ցերեկուայ Ժ. 12-ին 25 ր.:

Պատային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս գիշերուայ Ժ. 11-ին 5 ր. և Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ Ժ. 5-ին 50 ր.:

Ապրանքա-մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Գանձակ դուրս է գնում երեկոյեան 7 Ժ. 27 ր. հասնում է Գանձակ առաւօտեան 7 Ժ. 40 րոպէին:

Ապրանքա-մարդատար գնացքը Գանձակից Թիֆլիս դուրս է գալիս երեկոյեան 6 Ժ. հասնում է Թիֆլ. 7 Ժ. 35 րոպէին:

ՊՈՍՏԱՆԻ ԵՐԹԵՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Ռազմավարական ճանապարհով

Թիֆլիսից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքն ուղևորում է առաւօտեան 8 Ժամին, գիշերում է Մէթի կայարանում: Վարկաւոր է հասնում հետեւեալ օրը

Ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան: Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից հետոյ ժամը 3-ին և առաւոց գիշերելու տեղ է հասնում Վաղիկաւոր տե- հեւտայ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան:

Վարկաւորացի հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքն ուղևորում է առաւօտեան ժամը 8-ին, գիշերում է Մէթի կայարանում, Թիֆլիս է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 Ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից հետոյ ժամը 3-ին և առաւոց գիշերելու հասնում է Թիֆլիս հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 Ժամը երեկոյեան:

ԽՈՒՍԱՑ ԶՈՒՅՆԱՆՍՏԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ  
Ամեն շաբաթ շոգինուերի երթևեկութիւն Բաթումի, Օդեսայի և Կ. Պոլսի միջև:

Բաթումից դուրս է գնում

Զարթ օրերը (յոյս կիրակի գիշերուայ 3 Ժ.) չըջանաւոր ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները:

Կիրակի օրերը 12 Ժամին, ուղիղ ընթացքով՝ Նովոօտոսկի, Կիւրչի, Թէոդո-կայի, Նալուայի, Սևաստապոլի և Նալու-տորիայի վրայով:

Երեքշաբթի օրերը (յոյս չորեքշաբթի գիշերուայ 3 Ժամին), ապրանքա-մարդա-տար շոգինուեր բոլորնաւահանգիստները:

Չորեքշաբթի օրերը (յոյս հինգշաբթի գիշերուայ 3 Ժամին) չըջանաւոր ընթաց-քով բոլոր նաւահանգիստները:

Օրոշուայից դուրս է գալիս Բաթում՝ երկուշաբթի օրերը—առաւօտեան, ու-ղիղ ընթացքով:

Երեքշաբթի օրերը—գիշերուայ 2 Ժ-մին, ապրանքա-մարդատար շոգինուեր, չըջանաւոր ընթացքով:

Չորեքշաբթի և ուրաւ օրերը—երեկո-տեան, չըջանաւոր ընթացքով:

## ՅԱՅՏԱՐԱՐ ԴԹԻՒՆՆԵՐ

ԽՈՏԵՐԻ ՎԱՐԱՄԵԼ  
Հալի ԽԵՏՏԻ ԲՈՍՍ  
Բ.ՍԵՄԵՆՆԻ ԳԻՆԻՌԻՄ  
Վիտաւոր պահեստը Ալեքսան-դր Անցիլի մօտ, Պոտերբուր-գում, Բոպոլսոյաւ, 33: Վա-ճառում է Ռուսիայի բոլոր գեղատեսիկներ և զեկատ. խա-նութիւնները:  
Գին և Զարդ Խալիլ 25 Կոպէկ:  
Փօքեկ արկղիկով 15 Կոպէկ:  
(Մ.) № 37413 20—14

АЛЕКСАНДРЪ ВЛАДИ  
КРЕМЪ  
Մաշին և Դե-կաւորաց-ներ համար  
ՄԱՍԿԱ. ԲՈ. Բ.  
ԵՄՄ. ՖԱԿ. 1 Բ.  
МОЖНО ПОЛУЧАТЬ ВЕЗДЕ.  
(Մ.) 32—7

„ՀԻՖԻԵՆԱ“ ԸՆԿ.  
ՇԱՆԿԻ ԷԲՍՏՐԱԿՏԵՐ  
ԶԱՆԱԶՆ ԶՈՏԻ. հաճելի են, դի-մացիւն, նշանաւոր կերպով գե-ղեցիկ են մինչև այժմ գտնու-թիւն ունեցող Եւրոպայի և Ամերիկայի շրջան:  
Վիտաւոր պահեստները ՍՊ. Ս. ՄՈՍԿԱ. ԲԱՐՍԱԲԱ.  
Մ. № 44717. 14—5

# ՆՈՐ-ԴԱՐ

ՏԱՄՆԵՆԶՈՐՐՈՒՄ ՏԱՐԻ

Բաղարախան-գրականական ամսնորայ լիւրժ ներկայ 1897-րատարախում է Թիֆլիսում՝ Նոյն գիրքով և ծրարքով ամեն օր, բայ կիրակի և տօնիկին հետեւող օրերից:

Տարուայ ընթացքում «Նոր-Դար»-ը յոյս կրտսնի առնուաղն 220—225 համար «Նոր-Դար»-ը ստանում է ռուսական հետադիմեր և ունի նշանաւոր կիւրոններով յատուկ լիւրժակիցներ:

«Նոր-Դար»-ի տարեկան գինն է 10 րուբլի, միջ տոնուանը՝ 6 րուբլի, Թիֆլիսից դուրս ամբողջ 1 ր. 50 կ., հատով դուրսը՝ 7 կ., Թիֆլիսում 5 կոպ.:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ և այլ հեղաւոր երկրների բաժանաւորները վճարում և տարեկան 40 ֆրանկ:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ բաժանաւորները վճարում են տարեկան 8 դոլար «Նոր-Դար»-ին բաժանաւոր են պրում իւրաքանչիւր տմի 1-ից միայն: Թիֆլիսում լրատարի են պրում Բ.Զ. «ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ի խմբագր տանը:

Խմբագրատանը գտնուում է Լոգիս-Միկրիան փողոցում, պոստ-աւարտոն մօտ:

Օտար քաղաքներից բաժանորդ պրումները գրում են խմբագր լիւրժայից այս հասցեով՝ Тифлисъ, въ Редацію ежедневной газет НОРЪ-ДАРЪ՝ կամ Tiflis (Caucase), redaction du journal «Nor-Dar»:

ՆԱՍԵԼԻ ԶԵ ԴԵՄԲԻ ՎԲԱՅ ՄԻԱՅ  
ՍԲԱՆՆԵԼԻ  
ՀՈՏՈՎ  
Վիտաւոր պահեստները:  
С. ПЕТЕРБУРГЪ. ПЛОЩ. Александро. театраль. МОСКВА. БАРИАВ.  
(Մ.) №44011 14—7

## BATEAUX a VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C

ՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՓՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.“

Կանանաւոր և ուղիղ երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵՅԻՆ ԲԱՌՈՒՄ և ԲԱՌՈՒՄԻՆ ՄԱՐՍԵՅԻՆ երկու շաբաթը մի անգամ:

Բաթումից Մարսէյ գնալիս մտնում է Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս բաղաւոր:

Բաթումից դուրս է գալիս չորեքշաբթի, 5 փետրուարի (17 փետրուարի) Անտա-ղիզիւնը, նաւապետ՝ Բիսակի:

Բաթումից Պարիզ հաղորդակցութեան տոմսակները սովորական գիշումն ունի: Ապրանք յանձնելու կամ ճանապարհորդութեան վերաբերեալ տեղեկութիւնն ստանալու համար գրելով՝

Բաթումից գնալով Վ. ՊԱԿԵՆ Գ. ՄԱՐՍԵՅԻՆ, Նոյնեւեմբր:

Թիֆլիսում—պ. ԲԱՌՈՒՄԻՆ ԵՒ ՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Սիւնի փողոց, բաղաւոր. Գեղարդ աղ- Բաթումում—պ. Սամսոն Դիլլաքանի, Վոլիքանիկոնայա հրապարակ- Նովոօտոսկի յոյս կոպ. ՄԱՐՍԵՅԻՆ ԳԵՐԶԵՐՈՒԹԻՒՆ:

(703) 20—18

## ԱՊԱՆՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՌՈՍՍԻԱ“

Բարձրագոյն հաստատուած 1881 թուին

Ս. Պոտերբուրգում, Большая Морская, № 37.

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՅՏՈՒՄ ԳՐԱՄԱՂԱՌՈՒ 25.500.000 ՐՈՒԲԼԻ

Ընկերութիւնը ընդունում է:

ԱՊԱՆՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այսինքն գրամաղլիի և եկամտի ապահովութիւն ընտանիքի հա- մար, կամ ծերութեան ժամանակ, օժիտ տղիկներնց համար, ստի- պենդիս երեխաների համար և այլն. առանձին շահաւէտ պայմաննե- րով. ապահովագրողները մասնակցում են ընկ. օգտին:

Առ 1-ն յունուարի 1896 թ. «ՌՈՍՍԻԱ» ընկերը Կիւնը ապահա- վագրած ունի 35.563 անձ.—91.406,948 րուբլի դուս Կ. Ս.

ԴԺՐԱՅ ԴԵՔԵՐԻՑ ԱՊԱՆՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս առանձին անհատների նոյնպէս և հուտարական անձանց, ոյն է—գործարաններում, ծառայողների, բանուորների և այլն նուազե- ցրած վճարներով շնորհիւ դիվիդենդի, որը վճարներից դուրս է հաշւում:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՊԱՆՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ամեն տեսակ շարժական և անշարժ կաշքերի (շինութիւնների, մեքե- նաների, ապրանքի, կահ-կարասիքի և այլն):

ԱՊԱՆՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՆՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

գետային, ցամաքային և ծովային. նաւերի ապահովագրութիւն

Ապահովագրութիւն ընդունում է Ս. Պոտերբուրգում (Большая Мор- ская, 306. Ժ. № 37.) Թիֆլիսում Սերգիսկի փողոց, № 6, և գանա- զան բաղաւորների գործաւորութիւններում:

Նոյնպէս կարելի է ստանալ ապահովագրական տոմսակներ դժբախտ դէպքերից, երկաթուղիով կամ շոգինուով ճանապարհորդած ժամա- նակ, երկաթուղային կայարաններում և ծովամատոյցներում:

(669) 52—23